

ACC. N:R M. 13744:1-9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Inlämn. av: Bengt Salomonsson, Lund
 Härad: Herrnstad Upptecknare: Nils Edvard Nilsson, H. Herrnstad
 Socken: Hedeshoga Berättarens yrke: f. d. lantbrukare
 Uppteckningsår: 1955 Född år 1881 i Hedeshoga

utdrag ur nedtecknade minnen:

Lunda kvinnan. s. 1.

När den nya tiden kom till bygden. s. 2-9.

Lu F 73.

Skriv endast på denna sida

... " Vid 4 års ålder fick jag skroflor i halsen (tuberkolos) och venstra handen svulnade en doktor Eliasson i Ystad ville först skrapa handen sen sen ville han se vad han kunde göra. I det ställe sökte far och mor en undergörerska i Lund fru Hansson allmänt kallad (lundakvinnan) Hon ordinerade gröt på den sjuka handen och 2 kvarter leverbran varje vår tills fyllda fjorton år, samt dricka östersjövatten första sommaren. Då jag dagligen gått med gröt och armen i list i tio månader, låg ett ben bland gröten en morgon vid ombytte. Det var knogen på vänster ringen finger som jag miste. Fingret har varit slapp, att spela fiol har ej låtit sig göra ej heller piano. "

... "När examen i skolan hölls omkring 15 april blev de barnen fria som kunde och behöfde tjäna att valta får och gäss men återkom till skolan 1 nov. Jag och några andra som ej fick lov att tjäna för får och nor fortsatte till 15 juni och började 15 sept."

... "Redan under 90-talets första hälft odlades sockerbetor på gårdar som lastades på båt i Ystad och gick till landskrona och Säbyholm råsockerfabrik. Då jag i juni 1892 slutat skolan började även jag att hacka betor. Klockan 6 på morgonen började arbetet, 1/2 9 till 9 var det frukostrast. Från kl. 12 till kl. 1 middag. kl. 1/5 till kl. 5 var det meraftan dagen var slut kl. 1/2 8 e.m. Vi som hackade 1 rad hade 45 öre om dagen fruntimren hade 92 öres dagspenning. Sockerbetor fick vi barn ej lov att gräsa. Vi

barn fick så hacka potatiser med tillsyn av en äldre kvinna som hette Elna Jansson kallad (Jansjan) som lärde oss en hel del odygd mellan hackadet. Hela min förjärst den somaren blev 13 kr 70 öre allt, som jag själv fick behålla och sätta i Ystad sparbank.

... "Köpinge sockerfabrik byggdes år 1893 av en jude som hette J. Lachman och Ystads Raffinaderi som numera det mästa är borta. Avverkning av betor i Köpinge började på hösten 1894."

... År 1894 blev det allmän sockerbetsodling i Ystadtrakten och Österlen. Sårmaskiner fanns endast på herregårdarna. Gården intill 100 tunnland sådde all sin säd för hand. Betfröet på dessa egendomar gick så till med en birk maskin eller arder lades upp

kuppor som sedan lades till med en trätrumla
sen sattes fräet för hand i bilken. Samma
maskin tjänstgjorde då som bethacka. Det
var en stor tillställning både vid ren-
göring och upptagning särskilt i matvåg.
I vanliga fall odlades på de flesta gårdarne
2 tunnland. Vagnarne var små och lasten
blev aldrig över 1000 kg. När så hösten
kom å fick man som 13 åring vara med.
Den tiden fanns vid herregårdarne varken
självbindare eller sjörde tröskor, men tre
stycken självavläggare de fick användas
oavbrutet från kl. 6 på morgonen till
9 på kvällen. De samme drängarne körde
hela tiden om dagen. Med sex par hästar
byttes om var fjärde timme det var man
med om att rida med ett par hästar
att bytta med ett par andra. ~~Det var~~

Däremellan var man med och drog slipstenen för drängen som slipar skörde knivarne.

Mycken liggväd fanns på den tiden ty så stråstyva sorter så nu fanns inte men väl längre strå. Det fanns ett dusin topare på godset alla kunde med stor skicklighet begagnat sina målade och präntade bär som många nutida män ej kan begagna.

Det gick att hygga fast att daggen låg på. Efter ett par dagar att säden legat hyggen blev den bunden med band gjorda av säden, hvilket kallades att man gjorde lyska band till böjar var det lite knepigt.

På mindre ställen snoddas band av råghalm. Det var näst pigorna och yngre drängar som band säden. Det kunde ibland bli tvist om vilken som var värd att binda. De äldre och vi pojkar hade att

bära rekrarne till stacken efter två bindare.
Under hösten hade de manliga 1.75 om dagen
de kvinnliga 1.25. Det var vist 50 a 60
personer var höstadag på arbete. När säden
skulle töjas hem på logan gick det många
hästar och huskar på gälden, jag tror det
var 14 par. När det var långt att köra
blev arende bönderna bundade alla hade
små vagnar de läste 80 a 100 rekrar på sina
lass. Mycket folk behövdes i golvet att jorsta
säden och packa den. Hiss att lassa av
säden kom väl i bruk omkring 1905.
Mitt arbete under inköring var, att
jämte en annan jämnåring var att räva
vägen för spillsäd. Böndernas säd fick
stå och vänta på inköring när bud
kom från gälden om sådant arbete.
Det inträffade att det blev regn och

då blev deras gröda dåligt höstad. De måste lyda kontrakten. Många gånger blev det höstinräkning om söndagarna. Det var ett sant nöje att få komma på ryggen på en gammal häst och ridas ända till lille-skog och buda höstafolk. De flesta ären var det en åtta a tio stora sädesstackar, som ej fick plats i ladorna. De stackarna blevo sedan sen fäbda med långhalm samt brukades att ~~höstas~~ höskas på vintern då det var fruset. En tid denna sommar var jag vid tegelbruket och sprang med sten. Råsten som stögs för hand även drejnerings rör tillverkades som när de var färdiga brändes medel kol i stor tegelugn. Den första november började jag mitt sista skolar i Hedeskoga skola med examen den 14 april 1895. Därefter blev

det arbete varje dag emot 1 kr om dagen.
Jag fick ett par gamla hästar att köra.

De hette Kardinal och Skjäger. Skjäger var
spatthalt nästan gick på tre ben. Jag
havarde med dessa, ibland körde jag
gräsröt av marken det fanns det gott
om i jorden efter 2 års blandsädesgröda.

Vart åttonde år träslades och gödslades
jorden rikligt med naturlig gödsling. Även
böjades användning konstgödnings kallad
guano. När jag skulle börja lära mig
att plöja fick man nöja sig med
uppslitna gamla hemmagjorda plogar där
välken var tunn som sträskojor. Så fick
jag en gammal häst som hette Björn stor
och grov men lat jänke Kardinal. Aldrig
glömmer jag denna min första plöjardag.
Båda hästarna hade alltid varit höger-

hastar båda ville gå i fären jag skela och drog på dem så godt jag kunde, till slut fick jag rätt med dem. Då jag kört en bit vände jag mig om och hela tillkan hade samlat tillbaks i färan. Jag hann knappt med en omgång på förmiddagen. Det året hade inköpts fem 4 st. Amerikanska albion plogar tunga men lättare att styra. Dessa skulle användas på den jord som året därpå skulle vara sockerbeter. Det var de gamle kottjänarne som hade äran att köra dessa."